

ФІНАНСОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

О. Шолудько, к. е. н., доцент,

О. Грицина, к. е. н., доцент,

О. Рубай, к. е. н., доцент

Львівський національний аграрний університет

© О. Шолудько, О. Грицина, О. Рубай, 2017

Шолудько О., Грицина О., Рубай О. Фінансові детермінанти функціонування сільськогосподарських підприємств

Фінансова складова функціонування сільськогосподарських підприємств формується сукупністю взаємопов'язаних процесів накопичення капіталу (з урахуванням диференційованості джерел) й умов його трансформації в інвестиційно-інноваційні ресурси.

Виявлено основні фінансові детермінанти функціонування сільськогосподарських підприємств України на основі аналізу стану й тенденції розвитку фінансового потенціалу АПК, ефективності фінансових ринків і фінансового механізму регулювання інвестиційно-інноваційних процесів.

В основу ідентифікації значущих фінансових детермінантів покладені концептуальні уявлення кейнсіанської, неокласичної та інституційно-еволюційної парадигм, які синтезують методологічні ресурси дослідження моделей економічного розвитку сучасних сільськогосподарських підприємств.

Дослідження дає змогу окреслити перспективи удосконалення механізму ефективного фінансового управління й допоможе контролювати рівень фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: фінансові детермінанти, фінансовий потенціал, фінансові ресурси, сільськогосподарські підприємства, капітальні інвестиції.

Sholudko O., Hrytsyna O., Rubai O. Financial determinants of agricultural enterprises operation

Financial constituent of operation of agricultural enterprises is made by a complex of interdependent processes of capital accumulation (with consideration of differentiation of sources) and its transformation into investment-innovation resources.

The research defines main financial determinants of operation of agricultural enterprises in Ukraine, basing on analysis of conditions and tendencies of development of financial potential of AIC, efficiency of financial markets and financial mechanism, regulating investment-innovation processes.

Identification of the essential financial determinants is based on conceptual consideration of Keynesian, neo-classic and institutional-evolutional paradigms, which synthesize methodological resources for investigation of the models of economic development of modern agricultural enterprises.

The research supports development of the prospects concerning improvement of the mechanism of efficient financial management and enables controlling for the level of financial security of agricultural enterprises.

Key words: financial determinants, financial potential, financial resources, agricultural enterprises, capital investment.

Шолудько О., Грицина О., Рубай О. Финансовые детерминанты функционирования сельскохозяйственных предприятий

Финансовая составляющая функционирования сельскохозяйственных предприятий формируется совокупностью взаимосвязанных процессов накопления капитала (с учетом дифференцированности источников) и условий его трансформации в инвестиционно-инновационные ресурсы.

Вывявлены основные финансовые детерминанты функционирования сельскохозяйственных предприятий Украины на основе анализа состояния и тенденций развития финансового потенциала АПК, эффективности финансовых рынков и финансового механизма регулирования инвестиционно-инновационных процессов.

В основу идентификации значимых финансовых детерминантов положены концептуальные представления кейнсианской, неоклассической и институционально-эволюционной парадигм, которые синтезируют методологические ресурсы исследования моделей экономического развития современных сельско-

Исследование позволяет определить перспективы усовершенствования механизма эффективного финансового управления и поможет контролировать уровень финансовой безопасности сельскохозяйственных предприятий.

Ключевые слова: финансовые детерминанты, финансовый потенциал, финансовые ресурсы, сельскохозяйственные предприятия, капитальные инвестиции.

Постановка проблеми. У сучасних умовах актуальність проблем виявлення чинників, які впливають на процес функціонування та розвитку сільськогосподарських підприємств, зумовлюється об'єктивними обставинами економічного життя в країні: недостатньою місткістю внутрішнього ринку через його низьку платоспроможність; непослідовною фінансовою політикою держави, спрямованою на підтримку сільськогосподарських підприємств; високим рівнем фінансових ризиків; суперечністю економічних інтересів керівників у ході побудови мотиваційного фінансового механізму на підприємстві. Тому дослідження фінансових детермінантів функціонування сільськогосподарських підприємств дасть змогу окреслити перспективи удосконалення механізму ефективного фінансового управління та контролювати рівень фінансової безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі зустрічаємо публікації, які присвячені проблемам виявлення чинників ефективного розвитку підприємств. Проте подальшого розвитку потребують питання щодо дослідження фінансових чинників функціонування сільськогосподарських підприємств, концептуальні засади дослідження захищеності фінансових інтересів усіх ланок фінансових відносин суб'єктів господарювання, а також трактування фінансового забезпечення діяльності підприємств та їхнього соціально-економічного розвитку. Основні чинники формування фінансової безпеки суб'єктів господарювання висвітлені у працях О. Барановського (1999, с. 9); М. Єрмошенко (2011, с. 309) розкриває роль та значення підприємницьких структур у забезпеченні фінансової безпеки держави; М. Дем'яненко (2011, с. 67–72) вивчав проблемні питання державної політики фінансової підтримки сільського господарства; М. Терещенко (2017, с. 83–86) та А. Сухоруков (2005, с. 11–14) досліджували проблемні питання загального характеру щодо функціонування сільськогосподарських під-

приємств і позиціонували їх із фінансовою безпекою.

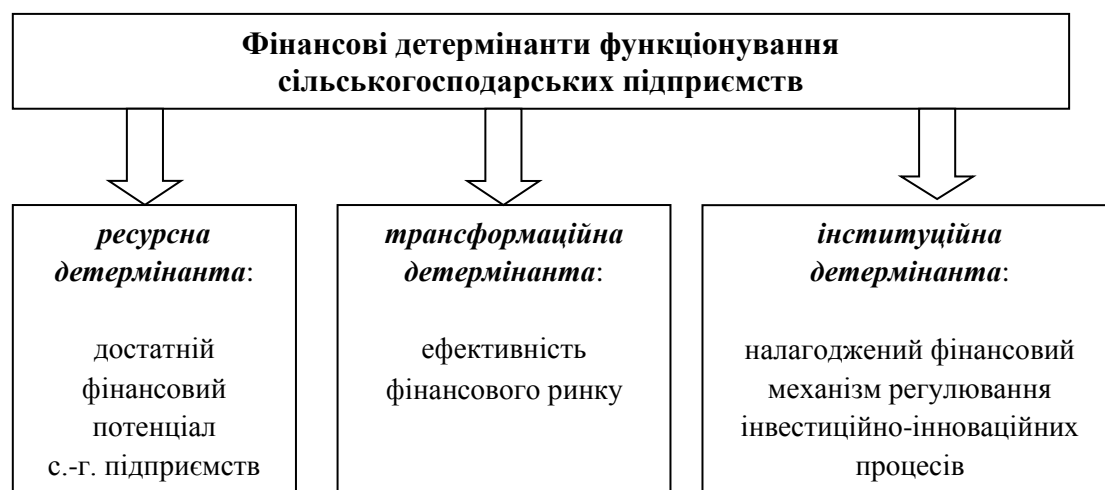
Відзначаючи вагомість напрацювань учених, слід наголосити, що окремі важливі аспекти фінансових проблем функціонування сільськогосподарських підприємств потребують подальших наукових пошуків.

Постановка завдання. Завданням нашого дослідження є виявлення основних фінансових детермінантів функціонування сільськогосподарських підприємств України на основі аналізу стану й тенденцій розвитку фінансового потенціалу АПК, ефективності фінансових ринків і фінансового механізму регулювання інвестиційно-інноваційних процесів.

Методика дослідження та матеріали. В основу ідентифікації значущих фінансових детермінантів покладено концептуальні уявлення кейнсіанської, неокласичної та інституційно-еволюційної парадигм про імперативи інноваційного вектора еволюції економічної системи, які синтезують методологічні ресурси вивчення моделей економічного розвитку. У процесі дослідження використано традиційні методи: індукція, дедукція, абстракція, спостереження, порівняння, аналогія, узагальнення (для виявлення фінансових детермінантів функціонування сільськогосподарських підприємств, уточнення понятійного апарату, формулювання висновків і пропозицій); статистичний метод, зокрема порівняння (для порівняння основних показників звітного року з даними попередніх періодів).

Виклад основного матеріалу. Завдання сучасного етапу розвитку сільського господарства України зумовлюють особливу значущість визначення ключових фінансових чинників структурного функціонування сільськогосподарських підприємств.

Фінансова складова функціонування сільськогосподарських підприємств формується сукупністю взаємопов'язаних процесів накопичення капіталу (з урахуванням диференційованості джерел) й умов його трансформації в інвестиційно-інноваційні ресурси (див. рис.).

Рис. Основні фінансові детермінанти функціонування сільськогосподарських підприємств.

Основними фінансовими детермінантами виступають: достатній фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств (ресурсна детермінанта); ефективність фінансового ринку (трансформаційна детермінанта); налагоджений фінансовий механізм регулювання інвестиційно-інноваційних процесів (інституційна детермінанта).

Виділені детермінанти перебувають у тісному взаємозв'язку і взаємозалежності. Ефективно функціонує фінансовий ринок, трансформуючи національні заощадження в інвестиційно-інноваційні ресурси, що дає змогу підвищити фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств. Зростання останнього у свою чергу забезпечує нарощування податкової бази та бюджетних доходів, що збільшує фінансові можливості держави і сприяє реалізації фінансового механізму регулювання інвестиційно-інноваційних процесів, а отже, стимулює якісне оновлення і нарощування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Фінансове забезпечення функціонування сільськогосподарських підприємств залежить від їхньої організаційної форми господарювання і форми власності. На початок 2017 р. в Україні налічувалося 44998 сільськогосподарських підприємств (з них 33680 фермерських господарств). У 2010–2016 рр. їхня кількість постійно скорочувалася. Найбільше скорочення спостерігали у 2015 р. порівняно з 2013 р. – на 13,6% (Основні економічні показники виробництва продукції сільського

господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2016 рік, 2017, с. 88).

Для фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств постійно потрібно залучати інвестиції в основний капітал. Саме це є основою для організації матеріальної бази, що передбачає використання грошових ресурсів із метою формування й постійного функціонування діяльності сільськогосподарського підприємства.

Використання капітальних інвестицій у сільському господарстві порівняно з капітальними інвестиціями інших галузей має суттєві особливості: тривалий термін окупності; наявність значних ризиків, невизначеність в очікуванні результату. Проаналізуємо обсяг капітальних інвестицій в сільське, лісове та рибне господарство (табл. 1).

З даних табл. 1 видно, що до 2012 р. обсяг капітальних інвестицій в сільське господарство зростав, а у 2013–2014 рр. скорочувався, але їх частка в загальному обсязі капітальних інвестицій в економіку України постійно зростала. Незважаючи на це, частка капітальних інвестицій в сільське господарство у загальному обсязі капітальних інвестицій в економіку України є незначною.

Аналіз фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств свідчить про те, що на відміну від країн із розвиненими ринками, де за рахунок власних джерел підприємств фінансується 70–80% потреби в інвестиційних ресурсах, в Україні частка власних коштів у джерелах фінансування інвестицій

істотно нижча (Аніщенко, 2005, с. 29–33). У 2016 р. частка власних коштів у структурі

капітальних інвестицій сільськогосподарських підприємств становила лише 69,4%.

Таблиця 1

Капітальні інвестиції (КІ) в сільське господарство України у 2010-2016 роках

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.*	Абсолютне відхилення 2015/2010 рр.	Відносне відхилення 2015/2010 рр.
КІ в сільське господарство, млрд грн	11311,0	16703,0	19086,0	18640,0	18388,0	29310,0	28366,7	17999,0	159,1
Частка власних коштів у структурі КІ, %	72,3	72,4	71,4	70,8	69,5	68,5	69,4*	-2,9	96,0
Частка позикових коштів у структурі КІ, %	27,7	27,6	28,6	29,2	30,5	31,5	30,6*	2,9	110,5
Частка КІ в сільське господарство у загальному обсязі КІ в економіку України, %	6,0	6,4	6,5	7,0	8,3	10,7	10,5	4,7	78,3
Індекс КІ в сільське господарство, до попереднього року, %	94,0	134,1	113,2	99,6	84,6	159,4	130,6	65,4	69,6

Джерело: складено авторами на основі даних (Основні екон. показники ..., 2017; Черкасова та Каражова, 2017, с. 106).

* Попередні дані.

Інвестиції в розвиток аграрного сектору за рахунок усіх джерел фінансування не забезпечують навіть простого відтворення основних засобів. Сільськогосподарські підприємства відчувають гостру нестачу коштів для оновлення матеріально-технічної бази, що уповільнює її розвиток.

Аналіз даних табл. 2 дає підстави для таких висновків. За постійного зростання обсягу амортизаційних відрахувань їх відношення до вартості основних засобів є незначним, а отже, амортизаційні відрахування потенційно не є вагомим джерелом фінансового забезпечення відтворення матеріально-технічних основних засобів сільськогосподарських підприємств. Чистий прибуток останніх за суттєвих коливань його обсягу відносно вартості основних засобів становив у середньому 16,6%.

Вартість основних засобів сільськогосподарських підприємств постійно зростає. З 111,3 млрд грн у 2010 р. вона зросла до 212,1 млрд грн у 2016 р., тобто на 90%. Позитивним є нарощення суми амортизаційних відрахувань у 2016 р. у 2,7 раза.

У 2010–2012 рр. відбулося зростання обсягів чистого прибутку сільськогосподарських підприємств України. Але у 2013 р. спостерігається значне зменшення чистого прибутку – в 1,8 раза. У 2014 р. порівняно з 2013 р. обсяг чистого прибутку збільшився на 36%.

Отже, прибуток сільськогосподарських підприємств не можна розглядати як досить стабільне джерело фінансового забезпечення відтворення основних засобів. Позитивним є зростання абсолютної суми чистого прибутку сільськогосподарських підприємств з

17,3 млрд грн у 2010 р. до 35,2 млрд грн у 2016 р.

Без сумніву, коливання обсягів чистого прибутку сільськогосподарських підприємств зумовлені специфікою аграрного виробництва, його залежністю від природних умов, їх-

ніх змін в окремі роки, коливанням світових цін на сільськогосподарську продукцію та збільшенням витрат на її виробництво. Коливання обсягу чистого прибутку залежить і від організаційних форм діяльності, розміру підприємства.

Таблиця 2

Власні джерела фінансового забезпечення відтворення основних засобів у сільськогосподарських підприємствах України у 2010-2016* рр. (на кінець року)

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.*	Абсолютне відхилення 2015/2010 рр.
Вартість основних засобів, млрд грн	111,3	114,9	134,3	151,8	167,3	205,6	212,1	94,3
Чистий прибуток, млрд грн	17,3	25,3	26,7	14,9	21,4	31,4	35,2	17,9
Амортизаційні відрахування, млрд грн	4	4,9	6,5	7	8,3	10,2	11	7
Частка прибутку і амортизаційних відрахувань у структурі інвестиційних джерел в основний капітал	19,1	26,3	24,7	14,4	17,8	20,2	21,8	2,7

Джерело: складено авторами на основі даних (Основні екон. показники ..., 2017; с. 88).

* Попередні дані.

Ризики погіршення фінансового становища підприємств в умовах уповільнення зростання економіки і невизначеності господарського середовища на тлі погіршення геополітичної ситуації, зниження прибутку і рівня рентабельності зменшують можливості інвестиційного розвитку (Барановський, 1999, с. 9).

Оскільки прибуток є важливим джерелом фінансового забезпечення відтворення основних засобів, проаналізуємо умови його формування в сільськогосподарських підприємствах і можливі шляхи зростання чистого прибутку (табл. 3). Адже зростання чистого прибутку сільськогосподарських підприємств збільшує їхні фінансові можливості щодо фінансового забезпечення відтворення основних засобів.

Як свідчать дані табл. 3, частка підприємств, які отримали прибуток переважала над тими, що отримали збитки. У 2010–2016 рр.

спостерігали нарощення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції. Так, вартість виробленої продукції зросла у 2,8 раза у 2016 р. порівняно з 2010 роком. Зростання ж чистого прибутку було у 2010–2012 рр. та у 2014 році. У 2013 р. відбулося різке скорочення чистого прибутку на 44% порівняно з попереднім роком.

Аналіз власного фінансового потенціалу інвестування сільського господарства свідчить про те, що останній є недостатнім для стійкого розвитку сільськогосподарських підприємств на інноваційній основі. Крім того, підприємства мають недостатню мотивацію до інвестицій в основний капітал в умовах, коли рівень прибутковості на фінансових ринках перевищує рівень їхньої рентабельності. Не випадково зростання потреб сільського господарства в інвестиціях супроводжується зростанням нефінансових вкладень підприємств.

Таблиця 3

Показники ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств України у 2010-2016* рр. (на кінець року)

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.*	Абсолютне відхилення 2016/2010 рр.
Вартість виробленої продукції, млн грн	189405	253569	261835	307054	371742	544193	538667	349262
Чистий прибуток (збиток), млн грн	17253,6	25267,0	26728,4	14925,7	21413,4	31347,1*	35243,4	17989,8
Підприємства, які отримали чистий прибуток, %	69,6	83,5	78,6	80,3	84,8	88,9	91,2	21,6
Підприємства, які отримали чистий збиток, %	30,4	16,5	21,4	19,7	15,2	15,2	8,8	-21,6
Рентабельність операційної діяльності, %	24,5	24,7	22,8	11,7	21,4	21,4	31,9	7,4
Рентабельність усієї діяльності, %	17,5	19,3	16,3	8,3	9,3	9,3	19,6	2,1

Джерело: складено авторами на основі даних (Основні екон. показники ..., 2017; с. 88–89).

* Попередні дані.

Важливе значення у фінансовому забезпеченні відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств, за недостатності власних коштів, має кредитування (Трегобчук ред., 2003, с. 259).

Водночас отримання кредитів сільськогосподарськими підприємствами України залишається проблемним. Негативно впливають на кредитування сільськогосподарських підприємств: зростання відсоткових ставок за кредитами (зросли з 14,9% у 2010 р. до 20,2% у 2016 р.); відсутність спеціалізованого сільськогосподарського банку (лише 8 банків пропонують індивідуальні графіки погашення кредитів, враховуючи особливості діяльності сільськогосподарських підприємств); зменшення державної фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств через механізм здешевлення кредитів (з 1650 млн грн у 2008 р. до 300 млн грн у 2015 р.); високі вимоги банків при кредитуванні сільськогос-

подарських підприємств до заставного майна та його недостатність.

Як свідчать дані табл. 4, із зовнішніх джерел сільськогосподарські підприємства отримували значний обсяг фінансових ресурсів. Це позитивно впливає на їхню діяльність.

Важливою формою фінансового забезпечення відтворення основних засобів є фінансовий лізинг. Однак в Україні він не досяг достатнього розвитку. У сільському господарстві України у 2014 р. питома вага фінансового лізингу в загальному обсязі капітальних інвестицій в сільськогосподарських підприємствах, за різними оцінками, складала лише 3–8%. За розрахунками фахівців, рекомендованим показником є щонайменше 10%. Середнє значення питомої ваги фінансового лізингу в загальному обсязі капітальних інвестицій в сільськогосподарських підприємствах ЄС складає 12,5% (Державна підтримка аграрного сектору у 2017 році, 2017).

Таблиця 4

**Зовнішні фінансові джерела забезпечення діяльності
сільськогосподарських підприємств України**

Джерело	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.*	Абсолютне відхилення 2016/2010 рр.
Кредити строком погашення понад 5 років	3206,0	3558,0	3884,0	4080,0	5120,0	6008,0	5658,8	2452,8
Державна підтримка за рахунок дотацій, млн грн	1316,0	729,3	742,0	381,9	206,6	94,7*	4,5	-1311,5
Державна підтримка за рахунок ПДВ, млн грн	3292,1	3598,6	6232,1	7096,1	8970,7	10294,3*	11779,8	8487,8
Прямі іноземні інвестиції, млн грн	680,4	730,7	736,3	728,8	776,9	617,0	698,4	18,0
Фінансовий лізинг, млрд грн	3,97	4,78	7,91	9,42	11,23	6,64	10,75	6,78

Джерело: складено авторами на основі даних (Основні екон. показники ..., 2017; с. 88–89).

* Попередні дані.

У сільському господарстві спостерігаємо порівняно найвищі темпи розвитку лізингу. За винятком 2013 р. 2016 р. для сільгосп підприємств, як і для суб'єктів економічної діяльності інших галузей, виявився несприятливим щодо активізації застосування механізмів лізингу, про що свідчить його зниження у 40,9%. Частково це зумовлено призупиненням фінансування за програмами державної підтримки агролізингу.

Розвиток аграрного сектору загалом, підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні значною мірою залежать від державної фінансової підтримки. У тому числі це стосується фінансового забезпечення відтворення основних засобів (Зимовець, 2003, с. 314).

Державна фінансова підтримка сільськогосподарських підприємств здійснюється в усіх країнах. Її обсяги, методи і форми здійснення досить різні. Проаналізуємо державну фінансову підтримку сільськогосподарських підприємств в Україні загалом, у тому числі стосовно забезпечення відтворення основних засобів.

Державна підтримка є дуже важливою для сільського господарства. Але в Україні її обсяги незначні. Державна підтримка сільгоспвиробників у країнах ЄС у 2014 р. склала від 175 до 1343 євро на 1 га сільськогосподарсь-

ких угідь. Зокрема у Нідерландах – 500 євро/га, Бельгії – 508 євро/га, Польщі – 345 євро/га, Німеччині – 396 євро/га (за даними сайту статистичних даних ЄС Budget). Фінансова ж підтримка сільгоспвиробників в Україні (переважно непряма – за рахунок спеціального режиму оподаткування) ледь сягає 40 євро на гектар (Держ. підтримка ..., 2017).

В Україні частка інвестицій в основний капітал сільського господарства за рахунок коштів державного бюджету надзвичайно мала. За досліджуваний період вона не перевищувала 4,6% з тенденцією до зниження, зокрема у 2010–2016 рр. – щонайбільше 1,8% (Основні екон. показники ..., 2017).

У цій ситуації актуалізується необхідність посилення уваги до розвитку фінансових ринків та ефективності їхнього функціонування (Єрмошенко, 2011, с. 311). Розвиток фінансових ринків має прямий позитивний вплив на довгострокові темпи економічного зростання, а механізмом такого впливу виступає збільшення інвестицій в інновації та підвищення загальної продуктивності чинників виробництва (Кизим, 2003, с. 146). Останніми роками набули поширення моделі, що відображають вплив фінансового ринку на економічне зростання через стимулювання інновацій та збільшення обсягів вкладень в НДДКР (Сумець, 2008; Сухоруков, 2005).

У розгляді ефективності функціонування як характеристики системи у функціональній динаміці, де функції, які виконує зазначена система, пов'язані з досягненням певних характеристик (функціонального призначення), доцільно виходити не з традиційного уявлення про ефективність як співвідношення результатів і витрат, а з векторного виразу ефективності, що означає переміщення розглянутих відносин у просторі і часі. Ефективність функціонування фінансового ринку відображає його спрямованість на досягнення певного результату, котрий втілює функціональне призначення цього ринку, яким, на нашу думку, виступає фінансово-інвестиційне забезпечення громадського відтворення на інноваційній основі. Про ефективність фінансового ринку можна, зокрема, судити за такими індикаторами, як частка його ресурсів в інвестиціях в основний капітал, а також співвідношення валових накопичень та інвестицій в основний капітал (Сумець, 2008, с. 278).

Саме банківській системі відводиться ключове місце у фінансуванні розвитку динаміки. Частка позикових коштів банків у джерелах фінансування інвестицій в основний капітал сільськогосподарських підприємств упродовж 2010–2016 рр. мала тенденцію до зростання з 27,7% до 30,6%.

Висновки та перспективи подальших наукових пошуків. Аналіз ключових фінансових детермінантів функціонування сільськогосподарських підприємств України (ре-

сурсної, трансформаційної та інституційної) свідчить про недостатність власного фінансового потенціалу інвестування сільськогосподарських підприємств, дисфункціональність фінансових ринків і низьку ефективність фінансового механізму регулювання інвестиційно-інноваційних процесів. Прийняті окремі концепції і стратегії не дають очікуваного ефекту, якщо вони не узгоджуються між собою, тому на державному рівні необхідно застосовувати комплексний підхід до використання фінансових інструментів економічного регулювання, що забезпечує їх налаштування на сталий розвиток функціонування сільськогосподарських підприємств.

Правильне розуміння сутності й значення фінансових детермінантів функціонування сільськогосподарських підприємств вимагає:

- формування нових контурів фінансового механізму регулювання інвестиційно-інноваційних процесів і системи програмних заходів, що сприяє стійкому розвитку сільськогосподарських підприємств;
- вживання системи заходів, які передбачають послідовні й взаємопов'язані перетворення, а також динамічні зміни умов розвитку сільськогосподарських підприємств;
- вибору відповідних інструментів фінансового регулювання (грошово-кредитних, валютних, відсоткових, бюджетних, податкових, цінних та ін.), їх налаштування і вбудовування в комплементарний комплекс технологій макроекономічної політики.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

Аніщенко, І. В., 2005. Оцінка ефективності реалізації та фінансове забезпечення програм розвитку малого бізнесу в регіоні. *Економіка та держава*, 10, с. 29–33.

Барановський, О. І. 1999. *Фінансова безпека*. Київ: Фенікс.

Дем'яненко, М. Я., 2011. Проблемні питання державної політики фінансової підтримки сільського господарства. *Економіка АПК*, 7, с. 67–72.

Державна підтримка аграрного сектору у 2017 році, 2017. [online]. Доступно: <<http://www.aau.org.ua/uk/publications/web/206>> [Дата звернення 24 жовтня 2017].

Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2016 рік, 2017. Київ.

Єрмошенко, М.М. 2011. *Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення*. Київ: ВЦ КНТЕУ.

Зимовець, В.В. 2003. *Акумуляція фінансових ресурсів та економічний розвиток*. Київ: Ін-т економіки НАНУ.

Кизим, М.О. 2003. *Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства*. Харків: Інжек.

Сільське господарство України у 2016 році [online]. Доступно: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. [Дата звернення 24 жовтня 2017].

Сумець, О.М. 2008. *Стратегії сучасного підприємства та його економічна безпека*. Київ: Хай-Тек Пресс.

Сухоруков, А.І. 2005. *Сучасні проблеми фінансової безпеки України*. Київ: НІПМБ.

Терещенко, М.І., 2015. *Економічна сутність фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств*. [online] 1.1 (41.1). Доступно: <<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/1/197.pdf>> [Дата звернення 24 жовтня 2017].

Трегобчук, В.М. 2003. *Відтворення та ефективне використання ресурсного потенціалу АПК (теоретичні і практичні аспекти)* Київ: Ін-т економіки НАН України.

Черкасова, Т.І., Каражова, Н.Д., 2017. Особливості формування інвестиційного потенціалу агропідприємств України. *Економіка та управління підприємствами* [online] 16. Доступно: <http://bses.in.ua/journals/2017/16_2017/24.pdf> [Дата звернення 24 жовтня 2017].

JEL J 300

УДК 331.101.38:331.2

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ РІЗНИХ СИСТЕМ ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Г. Тибінка, к. е. н.,

О. Сікора, к. е. н., доцент,

Н. Мартинюк, ст. викладач

Львівський національний аграрний університет

© Г. Тибінка, О. Сікора, Н. Мартинюк, 2017

Тибінка Г., Сікора О., Мартинюк Н. Іноземний досвід застосування різних систем оплати праці та можливості їх використання в Україні

Використання передового досвіду високорозвинених країн є необхідністю в побудові чи коригуванні системи оплати праці у вітчизняних підприємствах та окремих її складових. Механізм державного регулювання оплати праці в країнах ЄС базується на співвідношенні таких складових, як: мінімальна заробітна плата, граничні розміри її зростання у період інфляції, податкова політика (державне регулювання); загальний порядок індексації доходів, форми і системи оплати праці тощо (колективно-договірне регулювання на галузевому рівні); розміри тарифних ставок і окладів, доплат та надбавок (колективні договори); середня заробітна плата (ринок робочої сили).

На базі концепції гнучкого тарифу зарубіжні фахівці розробили модель заробітної плати, в якій розмір тарифу поставлений в залежність від результативності праці. Коливаннями економіки породжують інфляцію, яка в загальному зменшує реальну вартість заробітної плати на ринку споживчих послуг та зумовлює необхідність проведення індексації для вирівнювання заробітної плати та відновлення купівельної спроможності населення. На підприємствах країн ЄС широкого розповсюдження набула індивідуальна оплата праці. Для вдосконалення організаційно-економічного регулювання оплати праці в Україні варто переходити на пряме оподаткування сукупного валового прибутку сім'ї, яке відбувається не на проміжних стадіях отримання прибутку, а на кінцевій.

Ключові слова: заробітна плата, оплата праці, система оплати праці.

Tybinka G., Sikora O., Martynuk N. Analysis of system of organization of adjusting of payment of labor in Ukraine

The use of advanced experience of developed countries is a necessity in the construction or adjustment of the remuneration system on the domestic enterprises and its individual components. The mechanism of state regulation of wages in the EU is based on the ratio of components such as: minimum wage, limits its growth in a period of inflation, fiscal policy (government regulation); the total order of indexation of incomes, forms and systems of remuneration, etc. (collectively-contractual regulation at the sectorial level); the sizes of tariff rates and salaries, bonuses and allowances (collective agreements); the average wage (labor market).

On the basis of the concept of flexible rate of foreign experts have developed a model of wages in which the size of the tariff depends on the effectiveness of labour. The fluctuations in the economy generates inflation, which